

## Jelentés a vállalati KFI helyzetéről

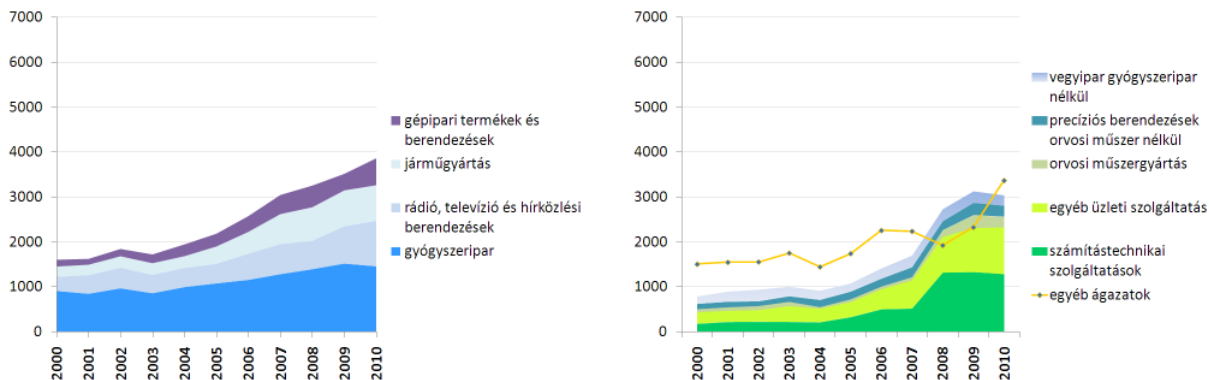
(összefoglaló)

Az Európai Unió számára a 2000 és 2010 közötti időszak a kutatás-fejlesztés és innováció „elvesztegetett évtizede”. A KFI céljaira igénybe vett jelentős hazai és uniós közfinanszírozású támogatások ellenére Magyarország nemzetközi lemaradása csak kismértékben csökkent, ám közben strukturális változások mentek végbe a vállalati kutatás-fejlesztés és innováció (KFI) területén.

2005-től a kutatás-fejlesztéssel foglalkozó vállalatok száma erőteljesen növekedett, hat év alatt megduplázódott. A növekedés jórészt a 0-9 főt foglalkoztató mikro-vállalkozásoknak köszönhető, az állami, illetve önkormányzati tulajdonban lévő kutatóvállalatok száma visszaesett. 2003-2010 között a külföldi tulajdonú K+F-et végző vállalkozások aránya megduplázódott. **A kutatók létszáma 2005-től egyenletes és ütemes növekedésnek indult**, az időszak egészében 2,5-szeresére nőtt, miközben az átlagos kutatói létszám alig változott. A vállalati kutatóknak több mint a fele többségében külföldi tulajdonú vállalatnál dolgozik.

A hagyományosan legnagyobb kutató-fejlesztői létszámot foglalkoztató vállalati szektorokhoz (gyógyszeripar, híradástechnika, járműgyártás, gépipar és a számítástechnikai szolgáltatások) **a számítástechnikai szolgáltatások felzárkóztak**, 2010-re közel annyi kutató-fejlesztő dolgozott itt, mint a gyógyszeriparban.

A kutató-fejlesztők létszáma (FTE) ágazatok szerint



Megjegyzés: a 2007. év adatai utólagos adatrevízió miatt eltérnek az Eurostat adataihoz képest.

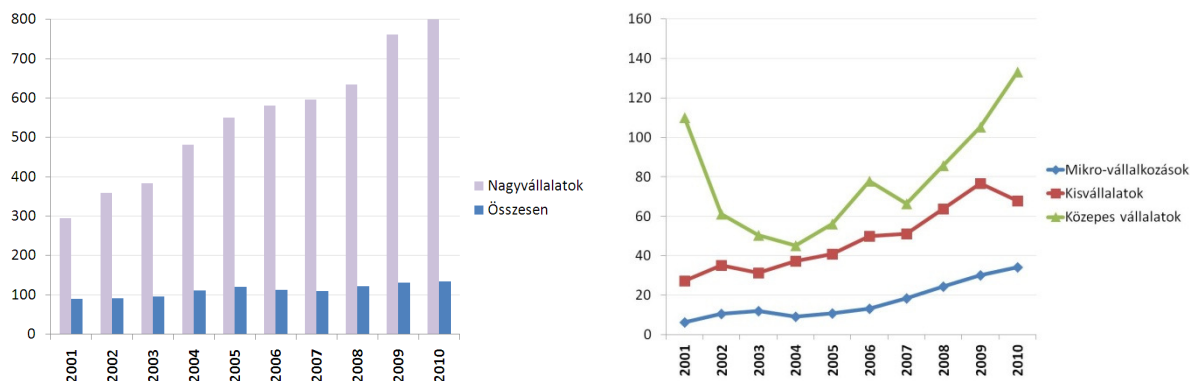
Forrás: KSH

Tíz év alatt nominálisan a vállalati K+F ráfordítások csaknem megnégyszereződtek, de **reálértéken is megduplázódtak**: így a GDP arányában 0,36%-ról 0,69%-ra nőttek. Ugyanakkor a nem vállalati K+F ráfordítások reálértéken csökkentek. Az egy vállalatra jutó K+F ráfordítás reálértéken annak ellenére nem növekedett, hogy a mikro- és kisvállalati, valamint a nagyvállalati körben erőteljes bővülés volt megfigyelhető. A vállalati K+F ráfordításokból a beruházások aránya 2000 óta jelentősebben is ingadozik, és összességében – a közfinanszírozású K+F-ben is – csökkenő tendenciát mutat, ami a hosszabb távú KFI perspektívákat rontja.



A finanszírozásban a külföldi leánycégek részesedése igen jelentős, ami sérülékeny, egyben érzékeny helyzetet teremt a gazdasági válság időszakában. A létszám- és ágazati adatokkal együtt ez azt eredményezi, hogy **a vállalati K+F-et a külföldi nagy cégek dominálják, a KKV-knek csak igen kis hányada foglalkozik kutatás-fejlesztéssel**, és jellemzően kevés forrást fordít K+F-re.

#### Egy vállalatra jutó K+F ráfordítás méretkategóriák szerint (millió Ft)



Forrás: KSH

A vállalati K+F ráfordításokban az állami költségvetési források aránya 2005-ig csekély volt, 2006-ra a duplájára emelkedett, és 2010-ben is csaknem 14%-ot tett ki. A vállalati és a további K+F szektorok teljesítményének együttes eredményeként **a GDP arányában 2001-ben mért 0,92% K+F ráfordítás 2010-re 1,16%-ra emelkedett**. Ezzel az EU-átlagtól való elmaradás kismértékben ugyan mérséklődött, ám más felzárkózó gazdaságok – pl. Csehország vagy Portugália – a lemaradásukat lényegesen látványosabban tudták mérsékelni.

A közvetlen K+F támogatások nagy részét a kis- és középvállalkozások kapják, a közvetett támogatások (adókedvezmények) kedvezményezettjei főleg a nagyvállalatok. A nemzetközi kutatás-fejlesztési célú pályázatokban kevés vállalat vesz részt.

Nemzetközi összevetésben **a magyar vállalatok innovációs teljesítménye szerény, különösen a közepes méretű, és kiemelten a kisvállalati körben**. Ugyanakkor a 2006-2008-as periódusra a termék és eljárás innovációkat megvalósító vállalatok aránya minden innováció típusban növekedett a 2004-2006-os időszakhoz képest, ami a trendek alapján a későbbi években is folytatódhatott.

Magyarországon az egyes régiók fejlettsége, versenyképessége eltérő képet mutat: mindkét innovációcsoport-típusban Közép-Magyarország rendelkezik a legjobb mutatókkal, itt van – ténylegesen és arányaiban is – a legtöbb innovatív vállalat, de a Közép-Dunántúl cégei is valamivel innovatívabbak, mint a többi régió vállalatai. **Közép-Magyarország húzószerepe 10 év alatt nem kérdőjeleződött meg és hosszabb távon is érvényesül**. A konvergencia-régiók innovációs fejlesztése jelentős szakpolitikai kihívás, hiszen a KFI-ben megkezdődött felzárkózás ellenére a gazdasági teljesítmények nem javultak érdemben.

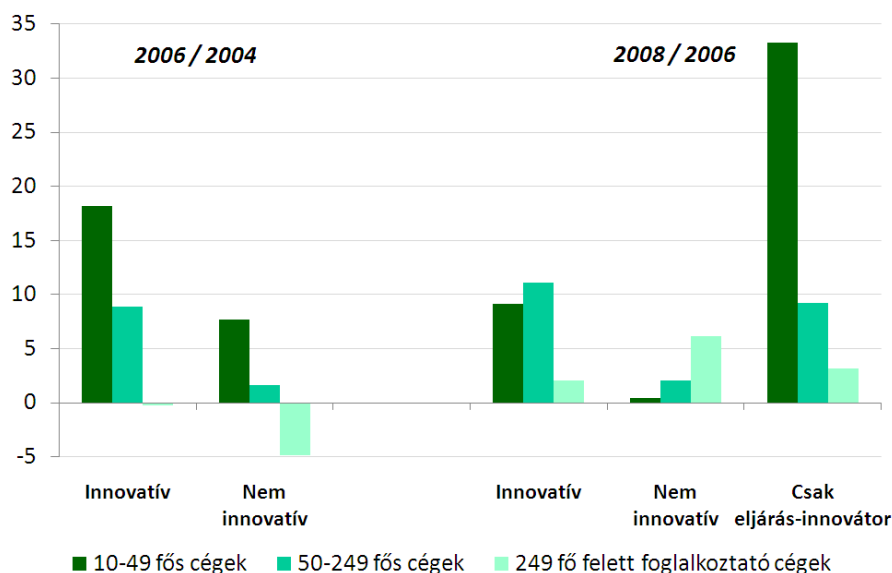
Az innovativitás a cégmérettel együtt exponenciálisan nő: kétszer annyi közepes vállalat innovatív, mint kicsi, és kétszer annyi nagyvállalat innovatív, mint közepes cég. Adaptív jellegű, minőséget javító

innovációs törekvések jellemzik a kisebb, megújított termék- és eljárás-innovációk a nagyobb vállalatokat – továbbá **a külpiazi versenynek kitett cégek között több az innovatív**. Az innovatív nagyvállalatok export-teljesítménye döntően a multinacionális vállalatok innovációs aktivitásától függ, és a versenytárs országokhoz képest a magyar csúcstechnológiai termékexport megrekedni látszik egy szinten.

A technológiai innovációkhoz szükséges tudás-elemek elsősorban a vállalatra jellemző értékláncban, illetve iparágban keletkeznek. A vállalatok általában alacsony számban fejlesztenek más szervezetekkel közösen. Az információ és új tudás vállalkozásokhoz áramlásában az államháztartási K+F intézetek szerepe alacsony, a felsőoktatás szerepe valamivel lényegesebb, ami a vállalati mérettel nő.

Az árbevétel-növekedési adatok kevésbé, **a foglalkoztatás növekedése jobban összefügg a vállalati innovációkkal**: az innovatív cégek jobban tudták bővíteni alkalmazotti létszámukat, mint a nem innovatív cégek, és cégméretek szerint a legnagyobb foglalkoztatás-bővítők az innovatív KKV-k voltak.

#### A foglalkoztatottak létszámának változása (%)



Forrás: KSH, Közösségi Innovációs Felmérés

**A vállalati KFI polarizált jellege a teljes vállalati szektorra tekintettel 2000-2010 között nem változott.** A gazdaság egészében mutatkozó strukturális K+F trendek egyúttal az államháztartási K+F szektor zsugorodását is jelentik, miközben a KFI-be való befektetés a jövőbeli növekedés alapjait teremtheti meg.

A jelentésben ismertetett folyamatokra a szakpolitikai választ 2012-ben a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap ismét megnyíló pályázati lehetőségei, valamint a regionális innováció célzottabb ösztönzése jelentik.